

Rued Langgaard: Symfoni nr. 16 *Syndflod af Sol* (BVN 417)

Kritisk førsteudgave ved Bendt Viinholt Nielsen

Revisionsberetning

Kilder

- A. Partitur. Autograf
- B. Skitser
- C. Partiturfragmenter sats III
- D. Partiturskitser sats IV, 1917

A. Partitur. Autograf

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 32,1 (mu 7902.1774). Kuglepen og blæk; tilføjelser, til dels i fremmed hånd, med kuglepen, blyant og farvestift.

Proveniens: Danmarks Radio Nodebiblioteket (reg.nr. 5247); overført til Det Kongelige Bibliotek 1979.

Titel: "*Syndflod af Sol*" / *Symfoni di punta.* / af Rued Langgaard / Radiosymfoniorkestret tilegnet / Orkesterpartitur. / Komponeret og instrumenteret ved Ribe Domkirkes Orgel / i Slutningen af Marts og Begyndelsen [af] April / 1951 / [...]

Dateringer: første nodeside fn.: *Instr. begyndt 5/4, 51 Ribe komp. Slutn. af Marts 1951* – før sats III: *Komp. og instr. Juni Juli 1950* – efter III: *Instrum. færdig 1 August 1950 Helsingborg Compagnigatan 10* – slutdateret og signeret efter sats V: *14 April 1951. Rued Langgaard.*

60 blade (heraf er 2 sammenklæbet af 2 blade), 34 × 27 cm; 101 beskrevne sider, paginering: (titelside), (blank), (titelside til I), (1 upag. side), 1-20, (1 upag. side), (blank), 21-39, (blank), (titelside til III), 40-48, 50, (3 blanke sider), 51-68, (titelside til IV), 69-96, (1 upag. s. med overstregede noder), (6 blanke bl.).

Uindbundet. – Sidetal 49 sprunget over; s. 40-96 har tidligere haft en anden paginering, idet sats III er indskudt i manuskriptet.

Papirtyper: blad 1-23 + 40-60: *G. Schirmer Imperial Brand No. 26 – 24 Staves* (med fortrykt orkesteropstilling og taktstreger); blad 24-39: *W.H. Partitурpapier* (24 systemer med fortrykt orkesteropstilling).

På titelsiden f.n. flg. adresse og afsender: *Anbefalet / Hr. Musikchef Gram / Statsradiofonien. / København. / V. / Afs. Langgaard / Ribe.* – Et upag. blad efter titelbladet rummer satstitel til sats I samt flg. satsoversigt: *1. "Allegro" bredt / 2. Scherzo / 3. Straffedans / 4 Elegi / 5 Finale.* – for neden: *Skal spilles Kanonskud-tydeligt / (og dog grazjöst!) / Orkesterstemmer ikke udskrevet.*

Note. Manuskriptet omfatter to i manuskriptmæssig henseende tydeligt adskilte enheder. Sats I, II, IV og V omfattende blad 1-23 og 40-60 er renskrevet med kuglepen på Schirmer-papir, mens blad 24-39 (sats III) er noteret på WH-papir og renskrevet med blæk. Sats III var oprindeligt et selvstændigt værk (komponeret 1950). Manuskriptet blev indlemmet i symfonien straks efter fuldførelsen af værkets øvrige satser og de relevante sider blev ompagneret. Den udraderede titelpåskrift "*Galt med Solen*" for Orkester af Rued Langgaard skimtes på titelsiden til sats III.

Renskriften af sats I, II, IV og V er som nævnt fortaget med kuglepen (s. 11 og 72 dog delvis med sort blæk). Den kuglepen, RL anvendte, er af en tidlig type, som stedvis svigter og klatter, og da papiret samtidig har virket sugende, kan der være tvivl om læsningen af en del enkelttoner.

Tilføjelser i manuskriptet med blyant, kuglepen og farvestift er foretaget dels af RL, dels af andre, som har gennemgået partituret i forbindelse med uropførelsen i Danmarks Radio 1966, det være sig stemmeudskriveren, dirigenten eller medarbejdere i musikafdelingen. Der er intet, der tyder på, at RL har

haft manuskriptet i hænde efter at han 16. april 1951 indsendte partituret til Statsradiofonien. Blandt RLs utvetydige tilføjelser er lodrette streger med rød farvestift, som findes i stort tal igennem hele manuskriptet, og som – ifølge en note foran i partituret – angiver, at de pågældende steder i stemmerne skal fremhæves. I sats III findes endvidere tilføjelser af komponisten med blyant og blå farvestift, mens post-RL-tilføjelser i denne sats kun er foretaget med blå farvestift i afvigende nuancer. Der er i de øvrige satser foretaget tilføjelser med rød og blå farvestift, som i kraft af farvenuance, skrift og karakter med stor sandsynlighed kan bestemmes som “ikke RL”. Den samme skelnen er vanskeligere, når det gælder tilføjelserne med blyant i sats I, II, IV og V. Nogle enkelte steder i sats I og II findes nemlig blyantstilføjelser i RLs håndskrift, andre steder skyldes tilføjelserne tydeligvis ikke RL. Det må dog konkluderes, at størstedelen af blyantstilføjelserne, herunder en mængde (ikke altid korrekte) præciseringer af uklart noterede toner, er kommet til efter RLs tid.

B. Skitser

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling.

1. Skitser til sats III (noteret på 2 systemer). RLS 32,3. Blæk og kuglepen.

Omslagstitel: ”Galt med Solen,” / for Orkester af Rued Langgaard / Komp. og Instr. Juni og Juli 1950

Skitse til t. 63-159 betegnet *Kort Ouvert.*; dateret ved begyndelsen: *Morgen 2½ 20/6 50 klædt helt på efter Søvn* – slutdateret: *færdig 20/6 1950. Kl. 4,30 Morgen*

Skitse til t. 1-62; ubetegnet; dateret ved begyndelsen: *Arild 26/7 50.*

I alt 4 blade: 2 blade (omslag), 34 × 27 cm + 1 blad, 33,5 × 25 cm + 1 blad, 33,8 × 27 cm; 5 beskrevne sider (blad [4] blankt); upagineret.

Titel og skitser vedr. sats III findes på blad [1]-[3]; blad [2] og [3] rummer bidrag til andre værker.

2. Skitse til sats IV (noteret på 2 systemer). RLS 32,2a. Blæk.

Betegnet: *Elegi / For 8 Strygere og Pauke / af Rued Langgaard.*

Dateret ved begyndelsen: *14/3 51 Ribe* – slutdateret: *Komponeret sidst i August [overstreget: September] 1913. Udarbejdet Ribe 17/3 51.*

2 blade: 1 blad, 34 × 23,5 cm (beskåret) + 1 blad, 17 × 22,5 cm (beskåret). 4 beskrevne sider; upagineret.

Skitserne findes s. [1] og [3]; s.[2] rummer en skitse til orgelpræludiet BVN 411, dateret 27.10.1950; s. [4] indeholder det nedenfor under **C2a** beskrevne titelfragment.

3. Skitser til sats I, II og V (noteret på 2 systemer). RLS 32,2. Kuglepen, blæk og farvestift.

Titel: *Syndflod af Sol. / Symfoni di punta / af Rued Langgaard / [overstreget: Orkesterpartitur] / Kompositionsskitse. Marts 1951. / Instr ved Orglet i Ribe Domkirke 4/4-16/4 1951. / Radiosymfoniorkestret tilegnet / Skal spilles Kanonskud-tydeligt / 1. Allegro bredt. / 2 Scherzo / 3 Straffedans [overstreget: Nemesis] / 4. Elegi / 5 Finale / 96 Sider i Partitur [overstreget: Instr sluttet 14 April 51 / ved Ribe Domkirkes Orgel.] / Indsendt 16/4. 51.*

a. Sats I. Overskrift: *Præludium. Tulseboda! 1951!!*

Dateret ved begyndelsen: *Paaske Marts 1951 Ribe* – dateret og signeret til slut: *Ribe. 27 Marts 51 Rued Langgaard.*

b. Sats II. Overskrift: *Scherzo.*

Dateret og signeret til slut: *Ribe 27 Marts 51. Rued Langgaard.*

c. Sats V. Overskrift: *Finale.*

Dateret ved begyndelsen: *30/3 51* – slutdateret: *30/3, 51 Ribe.*

I alt 5 blade: 2 blade (omslag), 34 × 27 cm (udsnit bortskåret blad 1 f.n.) + 2 blade, 33 × 25 cm + 1 blad, 34 × 21,5 cm (beskåret). 6 beskrevne sider; upagineret.

C. Partiturfragmenter sats III

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling.

1. Forord + renskrift af t. 1-5. RLS 75,1 [blad 1+14]. Blæk, blyant og farvestift.

Ubetegnet; udateret.

2 blade, 34 × 27 cm; 2 beskrevne sider, pagineret: (upag.), 1, (2 blanke sider)

Indhold: s. [1]: Forord med overskriften *Ad libitum* (nu overstreget og overklæbet) – ordlyd: se partiturdgavens forord; s. [2]: t. 1-5 af III i renskrift med udraderinger og tilføjelser samt en annulleringsstreg med rød farvestift på skrå hen over siden.

Note. Fragmentet omfatter et nodeark, som oprindeligt var en del af renskriften af sats III. Arket er blevet kasseret på grund af rettelser, men er genanvendt som omslag for en violinsonate (BVN 41). I denne forbindelse er hele forsiden blevet overklæbet med et nodeark, hvorpå violinsonatens titelpåskrift er anført. De fem partiturtakter adskiller sig i ubetydelig grad fra de tilsvarende takter, kilde **A** s. 40; tempobetegnelsen er *Moderato grato*.

2. Kasserede titelblade. Der foreligger fire titelblade (to af dem også med motto), som har været knyttet til sats III som selvstændigt værk; alle fremtræder nu i større eller mindre udstrækning beskåret og delvis med teksttab.

a. RLS 32,2a [blad 2]: [...selve titlen bortskåret] *komp 20 Juni 1950 kl. 3 Morgen, Ribe / "efter endt Behandling" / [for neden til venstre:] Anbefalet / Statsradiofonien / Kbhvn / V. / Afs. Langgaard / Ribe* Findes sammen med skitsen **B2** ovf.

b. RLS 32,4: *Uvejrsluft* / [overstreget: *Kort*] *Orkesterstykke / af / Rued Langgaard / Ribe 1950 20 Juni Kl 2½ morgen / (staaet op som altid paa den Tid) – på bagsiden et motto: "Se engang deroppe..."* [ordlyden er gengivet in extenso i partiturdgavens forord].

c. RLS 69,2 [blad 1]: *Komponisten / Domorganist / Rued Langgaard: / Orkester-Forspil til Strindbergs / "Uvejrsluft" ("Oväder") / skrevet Januar 1907 af Strindberg / [...resten overstreget og bortskåret] – på bagsiden: besætningsoversigt.*

Omfatter 2 blade (1 ark), der opr. har tjent som manuskriptomslag og senere er blevet genbrugt som skitsepapir; indeholder skitse til strygekvartetsatsen BVN 408 (dat. 21.10.1950) og til orgelpreludiet U12 (udat.).

d. RLS 138,3 [blad 1]: [overstreget: *Motto: Dette er Musik.*] / *Désastre de soleil* / [...resten udraderet og bortskåret]; indeholder også uidentificerede skitser, bl.a. *Langfredagsthema* dat. 22.3.1951.

D. Partiturskitser sats IV, 1917

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling. RLS 56,1. Blæk.

Titel (omslag): [...] *Mod Vinter. / Skitse. / September 1917 / Orkester.*

Dateringer: *10 Sept 1917 / I Erindring om 10 Sept 1913; 15 Sept 1917.*

10 blade, 35,5 × 27 cm; upagineret.

De 10 blade rummer bidrag til 7-8 forskellige kompositioner. 9 af siderne rummer skitsefragmenter til 3 *Stykker for Orkester* omfattende satserne *August*, *Intermezzo* og *Mod Vinter*. Passager af den midterste sats er genbrugt i symfoni nr. 16, sats IV. Elegiens t. 2-6, 36-42, og 59-60 findes således på begge sider af et blad med overskriften *Intermezzo* – ved t. 60 henviser RL til en "gammel skitse", som ikke kendes.

Redaktionsgrundlag

Udgaven er baseret på værkets hovedkilde, det renskrevne partitur (kilde **A**). Tilføjelser i kilden, som ikke med sikkerhed kan tilskrives komponisten, er ladt ude af betragtning. Skitserne (**B**) er generelt af ufuldstændig karakter, men harmonik og enkelttoner er ganske ofte utvetydigt læsbare, hvorfor udgiveren generelt har søgt støtte i disse kilder ved verifikation af uklare toner i **A**. Også for enkelte andre detaljers vedkommende har **B**-kildegruppen vist sig at rumme afklarende eller supplerende information i forhold til **A**.

Partiturfragmentet (sats III, kilde **C1**) er sammenholdt med de tilsvarende takter i hovedkilden, hvilket har ført til et par tilføjelser i udgaven. Skitserne fra 1917, anvendt i sats IV (kilde **D**), bidrager ikke med informationer af betydning for udgaven.

Retningslinjer for udgaven

Udgiverens tilføjelser og rettelser er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser; tilføjede buer er angivet med brudt streg og buændringer som en kombination af hel og brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgiveren. Faste fortegn for engelskhorn og klarinetter er

tilføjet af udgiveren. Redaktionelle kommentarer samt oplysninger om forhold, der ikke er typografisk markeret i udgaven, findes i noterne nedenfor.

Der er foretaget stiltiende komplettering for så vidt angår manglende triol- og sekstolangivelser samt nodepunkteringer. Manglende afslutning af en bue i første takt efter en bladvending i hovedkilden er i almindelighed tilføjet uden typografisk markering. Overflødige gentagelser af faste fortegn er stiltiende udeladt. Mindre justeringer af uegalt anbragte dynamiske angivelser er foretaget uden videre.

Der er i et vist, begrænset omfang foretaget gensidig redaktionel komplettering og notationsmæssig egalisering af de få forekommende gentagelser og parallelsteder (i sats II, III og IV). De pågældende passager er nævnt i noterne. Redaktionel komplettering 'lodret' i partituret er foretaget begrænset og forsigtigt, da fx enkeltstående accenter er almindeligt forekommende. I passager, hvor strygere og blæsere spiller unisont, er det ligeledes karakteristisk, at accenter i strygerne ikke anføres i blæserne, og at der foreskrives en divergerende frasering i blæserne.

Særlige redaktionelle problemer

Langgaards fremhævninger

Langgaard har i forbindelse med afslutningen af værket gennemgået hele partituret og med en kraftig rød farvestift forsynet det med et stort antal lodrette eller skrå streger i eller ved nodesystemerne. Foran i manuskriptet har han sat en sådan rød markering ledsaget af forklaringen: "betyder: fremhæves". Selv om disse angivelser i partituret stedvis er overflødige og stedvis er anbragt på en uklar måde i forhold til instrumenterne, er der tale om en information, som udgiveren finder væsentlig at viderebringe til dirigenter og musikere på en så kildenær måde som muligt. Udgaven er derfor forsynet med 'fremhævelsestegn' i form af en lille vinkel, som er anbragt de steder hvor komponisten har sat røde markeringer af den nævnte type. Hvor angivelsen synes at mangle eller synes underforstået, har udgiveren tilføjet en stiplet udgave af samme tegn. Langgaard angiver ingen 'afslutningstegn', så det er overladt til en musikalsk fortolkning at vurdere længden af den passage, der skal fremhæves – ofte synes der at være tale om blot én tone eller en kort frase. I en note til dirigenten, partiturets s. 6, gøres opmærksom på dette forhold.

Attacca sats I-II og sats IV-V

Efter sats I skriver RL i partituret "Videre Side 21" (på s. 21 begynder sats II), og i en tom takt efter dobbeltstregen i sats IV står "vend". Udgiveren hælder til den antagelse, at komponisten dermed – i begge tilfælde – mener *attacca*. Dette beror imidlertid på en tolkning, idet der ikke kendes direkte paralleller blandt Langgaards manuskripter, som kan be- eller afkræfte antagelsen (i et andet partitur fra nogenlunde samme tid benytter Langgaard den mere åbenlyst klare angivelse "Straks videre"). Udgiveren har valgt at tilføje [*attacca*] efter sats I og IV i udgaven og i øvrigt gøre opmærksom på spørgsmålets åbenhed i en note til dirigenten, partiturets s. 6.

Noter

Ud over redaktionelle kommentarer omfatter noterne udgiverens vurdering af alle signifikante tilføjelser i hovedkilden, som er kommet til eller formodes at være kommet til efter komponistens tid.

takt	stemme	kommentar
<u>Sats I</u>		
1-5	vla	RL noterer de to stemmer på én hals, undtagen hvor rytmen er uens; <i>divisi</i> må antages at være underforstået
3	vlc 1	node 1: overflødig \sharp udeladt
5	trb 1-2	♯ tilføjet i A med blyant; sandsynligvis RL
6	timp	overflødig <i>ff</i> udeladt

8	cor 1	node 1: af RL i A betegnet <i>Forudholdstone</i> ; betegnelsen udeladt
9	fag 2	bue fra node 1 til t. 10 node 2 rettet til to buer i analogi med vlc (tonegentagelse)
12	ob	node 2: marc. udeladt i analogi med fl (jfr. fortsættelsen af frasen t. 13-14 uden marc.)
16	ob 2	node 1: overflødig \natural udeladt
17	vl 2	node 2: \natural tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
21	fag, vlc	node 3: noden har i A form som en aflang klat fra e til g, men er præciseret med blyant (næppe RL) som f, en læsning der støttes af B3a
24	cl 2	node 3: overflødig \sharp udeladt
26	træ	<i>Indsmigrende</i> , anført af RL én gang over træblæsersektionen, ændret til <i>insinuante</i> og noteret i de relevante stemmer
26, 27	vla, vlc, cb	<i>ff</i> og <i>p</i> tilføjet i A med blyant; RLs håndskrift
29	cl 1	node 4: \sharp tilføjet i A med blyant; sandsynligvis RL (faste fortegn tilføjet af udgiveren)
31	vl 2	node 8: gentaget \natural udeladt
34	vl 1	node 4: i A er tilføjet en blyantsstreg gennem det noget svævende nodehovede, hvorved tonen tolkes som a^2 ; denne rettelse skyldes næppe RL og tages ikke til følge, idet B3a har g^2
36	vl 2 fag trb 1-2	node 7: gentaget \natural udeladt ♯ tilføjet i A med blyant; sandsynligvis RL node 2: bue uden endepunkt i t. 37 (efter bladvending i A) overstreget med blyant (RL?); rettelsen taget til følge
36-38	cl, cl b	<i>cresc./dim.</i> kiler justeret og kompletteret redaktionelt i analogi med t. 26-28
37	vl 2	<i>arco</i> tilføjet i A med blyant; RLs håndskrift
37, 38	vlc	<i>p</i> tilføjet med blyant; sandsynligvis RL
39	fag 1 cor 1-2	node 3-6: bue fra node 3-6 ændret til to buer pga. tonegentagelse, jfr. vlc node 3: \flat tilføjet i A med blyant (RL?); taget redaktionelt til følge
40	ob	node 3: \natural tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
	vl 1 vla	node 10: gentaget \sharp tilføjet i A med rød farvestift (RL?); udeladt node 5: \sharp tilføjet i A med rød farvestift og blyant (RL?); taget redaktionelt til følge
44	vl 1	node 3: tonen læses i A umiddelbart som ais^1 , men er præciseret med blyant som gis^1 (næppe RL); tolkes som en misforståelse, da også B3a har ais^1
47	trb 1 timp	node 1: fremhævelsestegnet flyttet fra t. 48 node 2 i analogi med tr 3 <i>p</i> tilføjet redaktionelt, da det følgende <i>cresc.</i> ellers ikke giver mening
48	cor 1-2	<i>ten.</i> tilføjet i stedet for de i A anførte 'tenutobuer', da der ikke som vanligt efter sådanne følger en pause; jfr. note til dirigenten, partiturets s. 6
54	ob 1, cl	RL anfører i begyndelsen af t. 53 et lodret fremhævningstegn, som begynder i <i>picc</i> og for nedan berører cl 1-2-systemet; udgiveren har tolket det således, at tegnet også omfatter ob 1 og cl i t. 54
56	picc picc, vl 1, vl 2	node 6: gentaget <i>ff</i> udeladt node 7: \natural for f^2 tilføjet i A med rød farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
59	cl fl 2	node 2-4: uklart noteret, men læses som anført (ikke med i B3a) node 2: A har utvetydigt $\natural f^3$, men dette giver ingen mening i konteksten og opfattes af udgiveren som en fejlnotation (denne tolkning støttes af B3a); udgiveren foreslår d^3 (oktivering af vla)

(59)	fl	node 3: i A er fl 1-2 noteret på ét system, og det er vanskeligt at se om der er én eller to noder (B3a er ikke til hjælp her); der er dog utvivlsomt (tale om et unisont e^3 , selv om der med blyant og farvestift (ikke RL) synes foreslået læsningen $e^3 + f^3$)
60-62	cl b	buen i t. 60 har ingen endepunkt, idet der i de følgende takter i A – efter bladvending – er anført heltaktspauser; disse forekommer umotiverede og udgiveren tolker buen som en bindebue og har tilføjet en fortsættelse af frasen i analogi med timp, tuba og cb
62	fl 1, vl 2,1	node 3: (♯) tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
	trb 1-2	♯ tilføjet i A med rød farvestift (RL?); taget redaktionelt til følge
63	-	taktangivelsen 4/4 tilføjet med blå farvestift og blyant (ikke RL); taget redaktionelt til følge
	cl 1	node 4: f^2 rettet til fis^2 i analogi med fl 1, ob 1 og vl 2,1; RL har i A foretaget udradering og rettelse på dette sted og angiver utvetydigt ♯ for f^2 ; der må dog være tale om en fejlnotation (B3a er ikke til hjælp)
68	vlc	sidste node: uklar notation; læsningen g^1 støttes af B3a
69	vl 1	node 4: uklar notation (også i B3a); kan læses som g^1 , men blyantspræciseret som a^1 , hvilket tolkes som en misforståelse (jfr. vl 2 og cor 1-2)
	vlc	node 6-8: notationen er uklar; den anførte læsning støttes af B3a
69-70	cl 2, cl b	cl 2-stemmen omlagt af udgiveren til cl b, da tonen f (noteret d i cl 2) ikke kan spilles af instrumentet
71	ob 1	node 1: fortegnsmarkering foretaget i A med blyant af RL (skrivefejl)
72	vl 2	node 3: p tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
	vl 2	node 3: bue uden endepunkt i t. 73 (efter sideskift i A) udeladt
73	vla, vlc, cb	p tilføjet med blå farvestift (ikke RL); udgiveren har valgt andre redaktionelle placeringer af p i t. 72 og 73
73-74	cl b	noderne tilføjet af udgiveren; i t. 72 sætter cl b an unis. med vlc og cb, men der er noteret pauser i t. 73-74 (efter sideskift i A); øjensynlig en forglemmelse (med blyant, ikke RL, er foreslået en løsning svarende til udgiverens t. 73 og med pause i t. 74)
75	trb 1	node 1: uklar notation i A ; umiddelbart læses e^1 , men B3a har utvetydigt d^1 ; noden rettet iht B3a
	trb 1-2	sidste fjerdedel: i A læses umiddelbart tonerne ais-c i trb 1 og g-a i trb 2; dette tolkes ud fra den harmoniske kontekst og skitsen B3a som enten en meget uklar notation eller en decideret fejlnotation; noderne rettet iht B3a , hvor notationen er utvetydig
77	picc, fl cl 1-2	node 7: fremhævningstegn er i A placeret efter noden; flyttet til før noden node 10: i A læses umiddelbart f^1 , hvilket ikke forekommer sandsynligt; rettet til e^1 med støtte i B3a

Sats II

1-6	tutti	komplettering foretaget i relation til gentagelsen t. 6-11
1	tr	RL har i A sat en lille streg med rød farvestift over samklangen; tolkes som stacc.
5	picc, fl	bue node 1-3 rettet til bue node 2-3 i overensst. med t. 10 og i analogi med t. 18
6-11	tutti	komplettering foretaget i relation til t. 1-6
14	cor 1	marc. er med blå farvestift i A rettet til fz (ikke RL); ikke taget til følge
16	tr	noderne vanskelige at læse i A , men såvel i skitsen (B3b) som efter overbindingen i t. 17 er notationen klar
	tr	bindebuer tilføjet i A med blyant (RL?)

20	vl 1	node 7: overflødig \sharp udeladt
22	vl 2	node 5: \flat tilføjet med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
30	fl 2	node 1: overflødig \sharp udeladt
	vl 2	node 1 + node 2 (e^2): overflødig \sharp udeladt
	vla	altnøgle tilføjet i A med blyant (RL?); taget redaktionelt til følge
49	tr	node 1 tilføjet af udgiveren; der er tale om første takt efter sideskift i A ; frasen t. 48 er i cl, cor og tr ført videre i cl og cor i t. 49, mens tr her er tom; der må være tale om en forglemmelse
50	cl 2	node 2: \flat samt bindebue til t. 51 node 1 tilføjet med rød farvestift i A ; sandsynligvis RL
52	vl 2, vla	node 2: buer uden endepunkt i t. 43 (efter bladvending i A) udeladt
53	fl	takten er tom i A (første takt efter bladvending); frasen afsluttet af udgiveren ved tilføjelse af b^2 (oktivering af vl 1)(tonen c^3 er foreslået i A med blyant, ikke RL)
57	cor 1-2, tr 1	frasen i t. 56 er uden fortsættelse i t. 57, som er tom i A (første takt efter sideskift); noderne tilføjet af udgiveren med støtte i B3b
65	tr 2	node 1: \flat med stacc. rettet til \flat γ i analogi med resten af orkestret
66	vl 2, vla	<i>ff</i> er placeret mellem systemerne og gælder muligvis (også?) vl 2
72	vla	node 2: øverste node uklart noteret i A – c^1 er foreslået med blyant (ikke RL); udgiveren læser tonen som a^1

Sats III

-	-	instrumentoversigten på første partiturside i A er forsynet med en tilføjelse af RL med kuglepen: <i>Kor og Orgel i Koncertslutning</i> ; i t. 147 findes en tilsvarende tilføjelse: <i>Orkesterslutning</i> ; det er uvist hvilken sammenhæng, disse tilføjelser refererer til – de er ikke relevante for symfoni nr. 16 og er følgelig udeladt
1-2	cor ingl	bindebuen tilføjet redaktionelt iht. C1 (antages at være glemt i A)
1-9	tutti	en vis (gensidig) komplettering er foretaget i relation til parallelpassagen t. 52-60, hvor en stedvis divergerende artikulation og frasering dog kan iagttages (jfr. også note til t. 59)
5	fag	marc. tilføjet redaktionelt iht. C1 (antages at være glemt i A)
6	vlc	<i>f</i> i taktens begyndelse udeladt (redaktionelt tilføjet t. 5)
9-10	timp	t. 9 node 2 + t. 10 node 2 er i A forsynet med NB-pile tilføjet af RL med blyant, og passagen er samtidig understreget med rød farvestift; udgiveren har tolket det som 'fremhævning' af de markerede noder og i overensst. hermed tilføjet fremhævningstegn
10	ob	RL har både sat fremhævningstegn og skrevet <i>Tydelig Solo</i> ; "Tydelig" udladt
18-19	fag, vlc, cb	bue t. 18 node 1 til t. 19 node 1 tilføjet iht. B1
20	cl b	frasen t. 19 afsluttes ikke i t. 20, som er tom i A (første takt efter sideskift); takten er udfyldt af udgiveren
23, 24	træ	<i>destinto</i> tilføjet af udgiveren i overensst. med RLs anvisning <i>p Tydeligt</i> , skrevet oven over træblæserne t. 23
26	træ	gentaget <i>p</i> (efter bladvending i A) udeladt
31-32	ob 2	udgiveren har tilføjet ob 2 unis. med ob 1 i t. 31-32 ud fra den antagelse, at <i>a2</i> er glemt af RL t. 31 (i A er ob 1-2 noteret i ét system)
32	vlc	node 1: RL anfører en note med ordlyden <i>Frem med det As i Cello</i>
45	cor, tr	<i>determinato</i> tilføjet af udgiveren i overensstemmelse med RLs blyantstilføjelse ved tr: <i>Bestemt</i>
52-60	tutti	komplettering: jfr. note til t. 1-9
53-54	cor ingl	bue t. 53 node 1 til t. 54 node 1 udeladt i analogi med øvrige blæsere
57	vl 1	bue node 1-2 udeladt og bueføring justeret i overensst. med t. 6, hvor buerne opr. var noteret som i t. 57, men er blevet rettet af RL

59	vla	node 2: RL har præciseret tonen som es ¹ ved at tilføje et (overflødig) \flat med blyant; i paralleltakten t. 8 har han lige så utvetydigt noteret \flat for samme tone, ligeledes i form af en blyantstilføjelse
64	trb 2	martellato-angivelse mgl. i A (trb 2 står på separat system i kilden)
66	vla	node 1-2: tonen kan læses som a, men node 1 er præciseret med kuglepen, utvivlsomt af RL, som tonen b
67	vla, vlc	<i>ff</i> er tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
71-72	timp	RL noterer to helnoder med <i>tr</i> over begge, men ønsker næppe en ansats i t. 72; notationen korrigeret i overensst. hermed
74	vl 1, vl 2	<i>p</i> er tilføjet i A med blå farvestift, næppe RL; udeladt
75	tuba	node 1: \flat tilføjet i A med blå farvestift, næppe RL; taget redaktionelt til følge
	vl 2	d ¹ er tilføjet af RL med rød farvestift i A
94	vl 1	overflødig <i>ff</i> i taktens begyndelse udeladt
96	vla	node 8: \flat tilføjet i A (ikke RL); taget redaktionelt til følge
97	fag	gentaget <i>ff</i> i taktens begyndelse udeladt
104	vl 2	<i>cresc.</i> kile tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); udeladt
108	vlc, cb	RL har med rød farvestift i A tilføjet nogle markante martellato-lignende tegn før node 1; tolkes som både martellato og fremhævningsangivelse
109	timp	bue fra node 1 uden fortsættelse i t. 110 (pause) udeladt (bladvending i A mellem t. 109 og 110)
116	trb 2	node 2: overflødig \flat udeladt
117	tr 1	RLs <i>skarpt</i> ændret til italiensk <i>acuto</i>
122	trb 2	martellato mgl. i A (trb 2 noteret på separat system i kilden)
123	vla	node 1: \flat tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge som orienteringsfortegn
127	vl 2, vla, vlc, cb	dim. tilføjet i A i taktens sidste halvdel med blå farvestift (næppe RL); taget redaktionelt til følge for så vidt angår vlc og cb samt tilføjet i vl 1; i vl 2 og vla er RLs dim. (på første halvnode) bibeholdt
129	vl 1, vl 2, vla	<i>cresc.</i> udeladt; tilføjet redaktionelt t. 128 i overensst. med t. 125
132	vlc 1	node 2: overflødig \flat udeladt
134	cl b	node 3: overflødig \flat udeladt
136	vlc	node 5: \sharp tilføjet i A med blå farvestift (næppe RL); taget redaktionelt til følge
137	cor 1-2	node 3: \sharp tilføjet i A med blå farvestift; sandsynligvis RL
138	cor 2 tuba, cb	marc. mgl. i A (cor 1-2 noteret med halse op/ned i kilden) node 1: overflødig \flat udeladt
140	vla	node 3: \sharp tilføjet i A med blå farvestift (næppe RL); taget redaktionelt til følge
141	vl 1	node 4: overflødig \flat udeladt
146	vlc	node 1: \flat tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget til følge som orienteringsfortegn
151	vla	node 2: overflødig \flat udeladt
157-158	fl	bue fra t. 157 node 1 til t. 158 node 3 ændret til to buer pga. tonegentagelse

Sats IV

1	str	<i>Smerteligt</i> , angivet i A over strygersatsen, ændret til <i>doloroso</i> og anført i de enkelte stemmer
	vl 1	node 2: uklart placeret, men tolkes som a ¹ ; tonen er dog med blyant præciseret som b ¹ (og følgelig ikke af RL; B2 er ikke til hjælp, da den ikke omfatter denne takt)
	vlc	node 2: \flat tilføjet i A med blyant (RL?); taget redaktionelt til følge

2	- str	over str står anført <i>Rued Langgaards Tema fra 1913</i> ; udeladt <i>p</i> tilføjet i analogi med t. 70 (og i overensst. med B2)
5	tutti	takten er utvivlsomt en fejlagtig gentagelse af t. 4; der er sideskift i A (men dog ikke bladvending) mellem t. 4 og 5, og hverken skitsen B2 , gentagelsen t. 9-12 eller kilde D har denne takt; udgiveren har ikke desto mindre valgt at lade kilde A være autoritativ med bl.a. den begrundelse, at gentagelsen passer godt med karakterbetegnelsen <i>Dvælende</i>
16-18	vl 1, vl 2, vla	bueføring divergerer fra parallelstedet t. 78-80 (ingen redaktionel egalisering er foretaget)
39	vl 1	bude node 13-14 og 15-16 ændret til én bue i overensst. med t. 47 og B2
41	ob	<i>pp</i> rettet til <i>p</i> i analogi med øvrige blæsere og t. 49
51	str	'tenutobuerne' er forsigtigt udstreget med blyant (næppe RL); rettelsen ikke taget til følge
59	str vla, vlc	<i>giocoso</i> angives i A som overskrift over strygersatsen node 4: stacc. udeladt i analogi med vl 1, vl 2 og t. 60-62
60	cor 1	overflødig <i>p</i> udeladt
62	vl 2	node 1: stacc. udeladt i analogi med vla, vlc og t. 59-61
65	cor 1	gentaget <i>p</i> udeladt
66	cl 1, cor 1	cresc./dim.kiler tilføjet i analogi med t. 53
70	ob 1, cl 2	frasen t. 69 føres ikke videre i t. 70 (efter bladvending i A); i begge stemmer er t. 70 tom; udgiveren har tilføjet en afslutning, idet buerne i t. 69 tolkes som bindebuer (ikke 'tenutobuer') i lighed med buer i cl 1 og cor
76	cor 1	dim.kile tilføjet i A med blå farvestift (næppe RL); udeladt
78-80	vl 1, vl 2, vla	divergerende bueføring i forhold til parallelstedet t. 16-18 bibeholdt
83	cor 1	"II" (= cor 2) tilføjet i A med blå farvestift (næppe RL); ignoreret

Sats V

1	trb, tuba	node 2: gentaget <i>ff</i> udeladt
8	picc, fl tr 1 vla	node 1-2: rytmen $\text{♩} \text{♩}$ rettet til $\text{♩} \text{♩}$ i overensst. med vl 1-2 og B3c node 4: \flat tilføjet i A med blyant (ikke RL); taget redaktionelt til følge node 2: gentaget <i>ff</i> udeladt
9	cor	sidste node: \sharp tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge som orienteringsfortegn
12	fag 1 trb 2	node 1: \flat tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge node 2: <i>b</i> rettet til <i>c</i> ¹ i analogi med bl.a. ob, vl 1 og vl 2,2 (i A er noden rettet med blå farvestift, ikke RL)
13	cl trb 2	gentaget <i>ff</i> (efter sideskift i A) udeladt node 1: marc. mgl. i A (trb 1-2 noteret med to halse i kilden)
15	vl 1,2	node 5: \flat for <i>h</i> ² tilføjet i A med blyant (ikke RL); taget redaktionelt til følge
17	fl 2 vlc	node 3: \sharp tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge node 4: \sharp tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
19	vla vlc	gentaget <i>ff</i> udeladt node 3: \flat tilføjet i A i skarp parentes med orangerød farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge sidste node: \flat for <i>f</i> ¹ overstreget i A med orangerød farvestift (ikke RL); rettelsen ikke taget til følge, da B3c har den énharmoniske tone <i>e</i> ¹ ; mgl. \flat i cor 3 tilføjet redaktionelt i konsekvens heraf
23	vlc	♯ tilføjet i A med blyant (ikke RL); taget redaktionelt til følge

		node 1: samklangen fes-a rettet til f-as i analogi med trb 1-2 (rettelsen er fortaget i A med blyant, ikke RL)
24	tuba	node 1: ♭ for E overstreget i A med blyant (ikke RL); rettelsen ikke taget til følge, da B3c har Es; mgl. ♭ i fag 2 tilføjet redaktionelt i konsekvens heraf
25	cl 2 cor 1, 3	buens begyndelsespunkt ændret fra node 1 til node 2 (tonegentagelse) buens begyndelsespunkt ændret fra node 1 til node 2 (tonegentagelse) (RL har i A opr. noteret bindebue mellem node 1 og 2, men ændret denne til en fraseringsbue fra node 1 til 3)
29	vlc	node 2: ♭ tilføjet i A med blyant (ikke RL); taget redaktionelt til følge
30	ob 1 vla	node 1: ♭ tilføjet i A med rød farvestift (RL?); taget redaktionelt til følge ♯ tilføjet i A med blyant til sidst i takten (ikke RL); udeladt (redaktionelt tilføjet t. 29)
31-32	picc, fl	RL skriver <i>Som Violin I</i> (til og med t. 32 node 3); fraseringen dog justeret i analogi med t. 2-3
32	ob	node 4: ♭ tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
34-35	picc, fl	RL skriver <i>Som Violin I</i> (til og med t. 35 node 3); fraseringen dog justeret i analogi med t. 2-3
35	tr 1-2	node 1: ♭ tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
36	vlc	sidste node: ♯ tilføjet i A med rød og blå farvestift (ikke RL); taget redaktionelt til følge
37	str	”trem” tilføjet i A med blå farvestift (ikke RL); ikke taget til følge

BVN 2002, rev. 6.1.2005 og 7.12.2006

Nodeudgavens Kolofon

Rued Langgaard: Symfoni nr. 16 ”Syndflod af Sol” (BVN 417)

© 2004 by Edition SAMFUNDET, Copenhagen.

BVN- numre refererer til Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner. Annoteret værktørgtegnelse*. Odense Universitetsforlag, 1991.

Hovedredaktør for Rued Langgaard Udgiven på Edition Samfundet: Bendt Viinholt Nielsen
Redaktionsassistent på nærværende udgivelse: Ole Ugilt Jensen.

Rued Langgaard Udgiven er etableret med støtte fra Carlsbergfondet. Den her foreliggende udgivelse er støttet af Langgaard-Fonden, Augustinus Fonden, Beckett-fonden, Gangstedfonden og Carlsbergfondet.

Første opførelse af denne udgave fandt sted 28. oktober 2004 i Radihusets Koncertsal.
Radiosymfoniorkestret blev dirigeret af Thomas Dausgaard.

Spilletid: ca. 20 minutter.